

ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЯК МОВНА УНІВЕРСАЛІЯ

Медвідь К. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

У сучасному мовознавстві категорія заперечення знаходиться в центрі уваги багатьох дослідників. Як мовна універсалія заперечення проявляється на різних рівнях: логічному, граматичному, синтаксичному. Заперечення є самостійною мовною категорією, а об'єктом заперечення вважається відсутність об'єктивних зв'язків, предметів, явищ та їх ознак в дійсності. Проблема заперечення відноситься до числа ключових проблем теорії граматики, і тому, природно, вона давно привертала увагу дослідників. Їй присвячено значну кількість робіт у загальному і слов'янському мовознавстві.

Негація може носити експліцитний та імпліцитний характер. Експліцитне заперечення в мові може бути виражене не тільки на рівні судження, а й у межах слова і співвідноситься тоді з негативними поняттями в логіці. У цьому випадку, в якості засобів його вираження виступають негативні афікси, і негація набуває зовсім іншого характеру, так як наявність в реченні слова з негативним маркером не коливає загального ствердного сенсу висловлювання.

Лінгвістична категорія заперечення визначається як функціонально-семантична категорія, яка, відображаючи моменти розвитку об'єктивного світу, несе різнооб'ємну (загальну, часткову, словесну) негативну інформацію як за допомогою різнорівневих експліцитних та імпліцитних засобів мови, так і шляхом контексту.

Понятійна категорія заперечення являє собою своєрідний феномен. З одного боку, вона має двоїсту природу, тобто це і мовна категорія, так як вона виявляється в морфологічному оформленні слова, у семантичному навантаженні лексики і в синтаксичній структурі судження, і розумова категорія, так як є відображенням у мові діючих норм свідомості. З іншого боку, мовна категорія негації, в основі якої лежить понятійна категорія, реалізується також за рахунок невід'ємних засобів; і навпаки, формальні показники можуть брати участь у реалізації значень інших категорій, зокрема модальності.

Представляється перспективним подальше дослідження категорії заперечення в плані виявлення потенціалу негативних маркерів для реалізації заперечення як на рівні мовлення, так і мови, розробки проблеми актуалізації імпліцитного заперечення, розкриття функцій заперечення у структурній організації пропозиції.

Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 172 с.